

2649

Wm. L. and L. J. J. J. J. J.
O. H. L. J. J. J. J. J.
1911

891.99
5-20

XVI, m.

15. X

891.99

8-20

uy

Գ. ՏԱՆԱԿԵՐՏԵԱՆ

12 MAR 2011

ՕՂԱՆԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

1001
4040

Г. Танакертянъ
СЕМЬЯ ОГАНА

БАКУ
Электропечатня газ. „Баку“.
1911 г.

13 .08. 2013

57808

Աշնանային ցուրտ օրերից մէկն էր, երբ
ատաղձագործ Օհանը իւր կնոջ և չորս զաւակնե-
րի հետ եկաւ Բագու և իջևանեց «Բերդ» կոչւող
քաղաքամասի մի պարսկի քարավանսարայում,
իսկ յետոյ վարձելով երկու փոքրիկ սենեակ,
քաղաքի Հայոց փողոց կոչւող մասում՝ տեղա-
ւորուեցաւ մէջը:

Օհանը լաւ վարպետ էր. մի քանի օրից
արդէն գործի էր. նախ օրով էր աշխատում,
բայց մի քանի ժամանակից յետոյ մտաւ մշտա-
կան ծառայութեան մէջ: Նա, ուստայ Օհանը,
իր մեծ՝ Լևոն անունով՝ որդուն, որը 12 տարե-
կան էր, մտցրեց քաղաքային դպրոցներից մէ-
կը, իսկ մնացած երեքը փոքր լինելու պատ-
ճառով մնացին տանը: Նրանք ապրում էին եր-
ջանիկ:

Անցաւ երկու տարի և երջանկութեանը
սկսեց փոխարինել դժբախտութիւնը: Ուստայ
Օհանը սկսել էր զանգատուել, որ աչքերը լաւ

չեն տեսնում. տեսողութիւնը կամաց—կամաց վատանում է, կէս օրից յետոյ առարկաները դժուարութեամբ է զանազանում իրարից: Տեսողութիւնը քանի գնում վատանում էր, և նա ստիպած էր լինում շաբաթուայ մի քանի օրը տանը մնալ: Դրութիւնը սարսափելի էր: Մի կողմից աչքի լոյսը կորցնելու ահը, միւս կողմից խաղէյնի սպառնալիքները, որ եթէ մի քանի օր էլ ուշանայ, նա այդ պաշտօնը ուրիշին կը յանձնի, ուստայ Օհանին և նրա կնոջը՝ Մարիամին մտատանջութեան մէջ էին զցել:

Չմեռուայ ցուրտ օրերից մէկն էր, երբ առաւօտեան ուստայ Օհանը զարթնելով սկսեց զանգատուել կնոջը, որ բոլորովին չի տեսնում: Կինը հրաւիրեց քաղաքի թաղական բժշկին, որը քննելով հիւանդին, թուղթ գրեց, որպէսզի հիւանդին տանեն հիւանդանոց: Մարիամը առաւ հիւանդին և տարաւ հիւանդանոց, որտեղ բժիշկները ասացին, որ պէտքէ հիւանդը մի-քանի շաբաթ պառկի: Կինը թողնելով ամուսնուն հիւանդանոցում՝ վերադարձաւ տուն:

Միւս օրը և ետ Մարիամը գնաց խաղէյնի մօտ և յայտնեց ամուսնու կուրանալու մասին: Խաղէինը ամենայն սառնասրտութեամբ լսելով այս բոլորը, ասաց, որ այս օրուանից Օհանին

հաշոււմ է գործից հեռացած և նրա պաշտօնը յանձնելու է ուրիշին, և առաջարկեց ստանալ Օհանին հասնելիք 12 օրուայ վարձը, որ էր 18 ռուբլի, հաշուելով ամսական քառասուն և հինգ ռուբլուց: Մարիամը շատ խնդրեց որ, մի քանի օր էլ սպասի, մի գուցէ լաւանան ամուսնու աչքերը, բայց խաղէինը մերժեց՝ պատճառաբանելով, որ գործը չի կարող կանգնացնել: Մարիամը տեսնելով, որ խաղէինը չի զիջում, ստացաւ հասնելիք գումարը և վերադարձաւ տուն:

Անցել էր երկու շաբաթ, բայց ուստայ Օհանի աչքերը չէին բացուել, և բժիշկները յոյս չէին տալիս որ կառողջանայ: Ուստայ Օհանի ընտանիքի դրութիւնը սարսափելի էր: Տասնութ ռուբլին արդէն սպառուել էր: Յուրտը մի կողմից, իսկ քաղցը միւս կողմից խեղդում էին ուստայ Օհանի կնոջը և զաւակներին:

Բուք ու բորան էր. երկիրը ծածկուած էր ձիւնի սպիտակ սաւանով. փողոցներում մարդ չէր երևում. սառը քամին ձիւնի քուլաները օդի մէջ պտտացնելով լքցնում էր դուրսը մնացողի աչքն ու բերանը: Եղանակը դժոխային էր:

Այդ միկնոյն պահուն, քաղաքի ծայրում,

խարխուլ տան մի սենեակում, որը նման էր հաւաքնի, ուր ներս մտնելիս մարդ պէտք էր մէջքը կռացնի, որպէսզի գլուխը դռան շէմքին չկայցնի, նստած էր մի պառաւ կին իւր երեք զաւակներով, որոնք ցրտից պատսպարուելու համար, բոլորը միասին կծկուել մտել էին մի վերմակի տակ, որը խոնաւութիւնից և կեղտից կաշի էր դառել: Բոլորը դողդողում էին, բոլորի դէմքին նկատելի էր քաղցածութիւնը: Քամու սուլոցից խարխուլ դուռը ճռճուում էր և դռան ճեղքերից ձիւնը լքցւում սենեակը:

—Մայրիկ, մըսում եմ, դիմեց մօրը խեղդուած ձայնով 8 տարեկան աղջիկը, որը քաղցից, խոնաւութիւնից և ցրտից կմախք էր դարձել:

—Լաւ ծածկուիր, Հերմօշ ջան, իրար խտտեցէք, որպէսզի տաքանաք:

—Ես էլ եմ մըսում, մայրիկ, ձենուերս մըրսում են, դանդաւում էր 5 տարեկան որդին:

—Սարգիս ջան, ձեններդ դիր դօշիս, որ տաքացնեմ:

—Մայրիկ, քաղցած եմ, հաց չկայ. ի՞նչ պէտք է ուտենք.... առաւօտեան ասացիր, որ կէս օրին հաց կը տաս.... ասաց 10 տարեկան աղջիկը:

—Հա, Աստղիկ ջան, սպասիր, Լևոնին ասել եմ, որ իրա խաղէիներից փող խնդրի ու հաց առնի բերի, սպասեցէք, հիմա որտեղ որ է, կը գայ:

Երեկոյեան ժամը 11-ին դուռը թխկացրին:

Մարիամը դուռը բաց արաւ: Եկողը Լևոնն էր: Լևոնի ձայնը լսելուն պէս երեսաները ուրախութիւնից տեղներից շարժուեցին:

—Հը, Լևոն, փող բերիր, —դիմեց որդուն մայրը:

—Չէ, մայրիկ, չ'տուեց, ասաց ես քեզ փողով չեմ վարձել, երկու տարի ձրի պէտք է ծառայեմ:

Լևոնը ուստայ Օհանի որդին էր. Օհանի կուրանալուց յետոյ, Մարիամը, այլ ևս որդուն չ'կարողանալով դպրոցում թողնել, տուեց մի սափորիչի մօտ աշակերտ, որը խոստացաւ տալ մի միայն հացը և հազուստը:

Երեսաները բոլորը սկսեցին հեկեկալ, Մարիամը տեսնելով զաւակների լացը, չը կարողացաւ դիմանալ, —ինքն էլ լաց եղաւ: Լևոնը առանց հանուելու մտաւ նոյն կեղտոտ վերմակի տակ: Մի քանի ժամանակից բոլորը քնած էին, միայն Մարիամն էր, որ չէր քնել, այլ լուռ արտասուք էր թափում, թրջելով առանց այն էլ արդէն թաց վերմակը: Լուռ էր ամեն ինչ: Մի առ մի լուռում էին երեսաների միակտոցը և երազի մէջ հացի անուն տալը:

Կէսօր էր: Եղանակը թէև պարզ, բայց օդը շատ սառն էր. փողոցներից անցնել չէր լինում, ձիւնից առաջացած ջուրը առուակներ կաղմելով հոսում է փողոցներով: Քաղաքի յետ ընկած փողոցներից մէկով մի կառք, որի մեջ նստած էին մի միջին տարիքի, միջահասակ, ակնոցներով պարոն, և մի երկար բոյով, նոյնպէս միջին տարիքի կին, հագլիւ շարժւում էր: Կառքի մէջ նստած պարոնը շարունակ աների համարներն էր դիտում: Հասնելով մի խարխուլ տան, պատուիրեց կառավարին պահել կառքը: Իջան կառքից և ներս մտան բակը. բակում դուրս ելաւ նրանց ընդ առաջ թաթար դռնապանը:

—Այստեղ է ապրում ուստայ Օհանը, դիմեց պարոնը դռնապանին:

Դռնապանը ցոյց տալով մի փոքրիկ տուն, նկարագրեց նրանց դռն վիճակը և իր կողմից խնդրեց օգնել: Սօսակցութեան ձայնի վրայ տան դուռը բացուեց և դռան շէմքում երևաց մի նիհար, դեղնած կին, որի դէմքի վրայ պարզ նկատւում էին վաղաժամ ծերութեան նշանները:

—Դուք էք Մարիամ Գրիգորեանը, — դիմեց դռան շէմքում կանգնած կնոջը պարոնը:

—Հա, ադա ջան, ես եմ, քու ոտներիդ մատաղ, համեցէք:

Բոլորը ներս մտան: Մի փոքրիկ սենեակ էր, որը աւելի շուտ հաւի բռնի էր նման: Մի անկիւնում դրած էր մի տապուրետ, որի տակը մանդալով կրակ էր դրած և վրան մի կեղտից ու խոնաւութիւնից կաշի կտրած վերմակ գցած, բրդի շուրջը երեսայքը պռկած էին: Երեսաներից մէկը՝ 8 տարեկան աղջիկը, դեղնած, աչքերը խորը մտած, լալիս էր կրծքի ցաւից: Սենեակի կահ—կարասիքն էր մի խսիւր՝ պատի տակ գցած, մի թիթեղեայ ճրագ՝ պատից ամրացրած, չորս տարեկայ, մի էմալիրովանի կաթսայ, և բացի դորանցից, աչքի էին ընկնում մի քանի փայտէ գլխեր:

Պարոնի և տիկնոջ ներս մտնելուն պէս երեսաները ոտի կանգնեցին և սկսեցին ապուշապուշ դիտել եկւորներին, չը հասկանալով նրանց դալու նպատակը:

Բոլորը լուռ էին:

—Քանի հոգի էք, — խախտեց լուռութիւնը եկող պարոնը:

—Ադա ջան, ես եմ, մարդս, և չորս երեսայ, պատասխանեց Մարիամը:

—Հապա երեսաներիցդ մէկը ուրտեղ է:

—Ադա ջան, ոտիդ դուրբան, մեծ աղիս՝ Լիոնին, տուել եմ մի քեզ պէս աղի մօտ, որ փեշակ սովորի:

- Քանի տարեկան է:
 —Տասներեք:
 —Ի՞նչ է ստանում ամսական:
 —Աղա ջան, մոռֆթայ ա:
 —Մարդդ քանի ամիս է, որ հիւանդանոցում պառկած է:
 —Չորս ամիս, 10 օր:
 —Մինչև օրս ի՞նչով էք ապրել:
 —Դէ մենք էլ մի տուն ենք եղել: Տնի եղած չ'եղածը ծախել—կերել ենք:
 —Տան վարձ որքան էք վճարում:
 —Ի՞նչա, աղա ջան:
 —Տան քրահը ի՞նչքան է. պարզեց տիկինը:
 —Երեք մանեթ էր, համա խաղէինին խնդրեցի, տասը շահին պակասացրեց: Հիմա 2 մանեթ տասը շահի եմ տալիս:
 —Աղջիկդ վաղուց է հիւանդ:
 Երեք ամիս է:
 —Ի՞նչ է հիւանդութիւնը,
 —Աղա ջան, քեզ մատաղ, ես ել չեմ իմանում, դոքորը չի ասում, ասում է կը լաւանայ, համա հարեաններս ասում են, թէ չախօտկայ է, չի լաւանայ, կը մեռնի... Մարիամը սկսեց արտասուել:
 —Մի լաց լինիլ, կը լաւանայ: Հագճում է թէ չէ:
 —Այո, հագում է: Սիրտը շատ է ցաւում:

- Հագած ժամանակը բողլամ գալիս է, թէ չէ:
 —Այո, գալիս է. մի երեք օր առաջ որ շատ հազեց, արիւն եկաւ:
 —Ո՞րտեղացի էք:
 —Երևանու Ա... գիւղից:
 —Որ ուղարկենք հայրենիք, կը գնա՞ք:
 —Չէ, աղա ջան, մարդս լաւանայ, յետոյ:
 —Դէ որ այդպէս է, մենք քեզ կը տանք ամսական փող, որ մի լաւ սենեակ վարձես և հիւանդ աղջկադ համար ձու և կաթ գնես:
 —Շատ շնորհակալ եմ, Աստուած ձեզ երկար կեանք տայ, ձեր ոտքերին մատաղ, ձեր եկած ճանապարհին դուրբան...
 Պարոնը և տիկինը նստելով դուրսը սպասող կառքը, հեռացան:
 Մարիամը երկար օրհնում էր նրանց:
 Երեխաները նորից մտան վերմակի տակ:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0367052

57808

